

חוק פנסיה חובה לעצמאים

לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, כ-400 אלף איש מתפרנסים היום כעצמאים, 12.5% מכלל המועסקים במשק. חלק גדול מהעצמאים, ובייחוד העצמאים ברמות ההכנסה הנמוכות והבינוניות, אינם מפרישים לחיסכון פנסיוני, וכתוצאה מכך עלולים למצוא את עצמם ללא מקור הכנסה בגיל מבוגר. לכן מתוך מגמה לסייע לאוכלוסיית העצמאים אישרה הכנסת בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017-2018), התשע"ז-2016 (להלן: "החוק") הידוע בכינויו "חוק ההסדרים", שינויים בהפרשות לפנסיה לעצמאים - חובת הפרשה לקצבה ולאבטלה מ-1/1/2017. השילוב של הקטנת ההפרשות לביטוח לאומי שנקבעו בחוק ההסדרים והטבות המס מתקבלות בעת ההפקדה לפנסיה, יוצר מצב שהפקדות לפנסיה מכוסות כמעט כולם מהחיסכון במס.

מי חייב להפריש

כל עצמאי מגיל 21 (בתום שנת המס) ועד גיל 60 (בתום שנת המס), שפעיל כעצמאי למעלה מחצי שנה, חייב על פי החוק החדש להפקיד לחיסכון פנסיוני. למרות זאת, מי שהיה ב-1/1/2017 בן 55 ומעלה, פטור מחובת ההפקדה.

סוג הקופה שאליה יופרשו הכספים

יש להפריש לקופת גמל לפנסיה (קצבה). מומלץ להתייעץ עם סוכן הביטוח למי שאין קרן פנסיה, איזה קופה לפתוח.

השיעורים שנדרשים להפריש לפנסיה (קצבה) ולאבטלה

ההפרשות לפנסיה מתבצעות מתוך "ההכנסה החייבת" של העצמאי, כלומר - הרווח שמחושב לפי ההכנסות פחות ההוצאות המוכרות (כשההוצאות לא כוללות קיזוזים ופטורים ממס).

עד מחצית השכר הממוצע (4,837 ₪ בשנת 2017) – 4.45%
בין מחצית השכר ממוצע לשכר הממוצע המלא (9,673 ₪ בשנת 2017) – 12.55%
(שכיר ועצמאי תהיינה ההפרשות שלעיל בניכוי סכום שהופקד עבורו כשכיר (חלק עובד וחלק מעסיק)).

אחד הדברים המאפיינים את רוב העצמאים הוא הקושי לחזות את סכומי ההכנסות וההוצאות השנתיים. על מנת לוודא שאתם מפקידים כחוק, המלצתנו להפקיד הפקדה חודשית/רבעונית בהתאם להכנסה החייבת (הרווח) השנתית המוערכת, ובסוף השנה לבצע את ההתאמות הנדרשות.

ישנם קופות גמל ובחלק מקרנות הפנסיה שאפשר להפקיד פעם בשנה, לקראת סוף השנה, בהתאם להכנסה החייבת, אך כאן יש את הסיכון של קושי תזרימי ואפשרות לאבד את הכיסויים הביטוחיים ואת רצף הזכויות בקרן.

למרות שחוק פנסיה חובה לעצמאים נכנס לתוקף בינואר 2017, אין חובה להתחיל לחסוך דווקא בינואר 2017, וניתן לעשות זאת בכל עת במהלך השנה. לעומת זאת, בשנת 2018 תצטרכו כבר להפקיד בהתאם למועדי ההפקדה המוגדרים במוצר הפנסיוני שבחרתם (תדירות חודשית/רבעונית/שנתית).

מועד ההפקדה וקנס בגין איחור בהפקדה

לאחר הגשת הדו"ח השנתי למס הכנסה, יקבלו החוסכים שלא הפקידו את הסכום המינימלי הנדרש על פי חוק הודעה מ"המרכז לגבייה", המפרטת את הסכום שהם נדרשים להשלים ויהיה עליהם להפקיד את הסכום החסר בתוך 90 יום. אי הפקדה בתוך 90 יום תביא לקנס בסך 500 ש"ח.

ייתכן שעצמאים רבים יקבלו התראה ממרכז גביית הקנסות משום שאת הדוח על ההכנסה גישו במהלך השנה הבאה (ולעתים אף אחרי יותר משנה) ולרוב לא ידעו את סכום הכנסה המדויק בתום השנה. בחוק נקבע כי התראות וקנסות יינקטו רק נגד אלה שמרוויחים מעל שטר המינימום אף שהם אינם פטורים מחובת ההפקדה.

מצב אבטלה לעצמאי

חלק מתוך הסכום שיופקד לקופת גמל לקצבה מיועד לעצמאי במצב של אבטלה.

החלק שמיועד לדמי אבטלה לעצמאי יהיה הנמוך מבין שליש סכום ההפקדה ותקרת הפיצויים הפטורים לפי סעיף 9(א7) (בשנת 2017 – 12,200 ש"ח).

מצב אבטלה לעצמאי - סגירת עסק או גיל פרישה, אך התנאי למשיכת כספים באבטלה רק אם הופקד בקופה במשך שנתיים מתוך שלוש השנים שקדמו למועד המשיכה.

המשיכה תהיה בשלושה תשלומים (למי שהגיע לגיל פרישה – בתשלום אחד). שר האוצר יקבע תנאים נוספים לעניין משיכת כספים במצב של אבטלה לעצמאי.

סכום המשיכה במצב אבטלה - הסכום הגבוה מבין סך שלוש פעמים שכר המינימום לבין תקרת פיצויים פטורים מוכפלת בשנות ההפקדה לקופה (מאז המשיכה הקודמת), אך בכל מקרה לא יותר מחלק ההפקדה המיועד למצב אבטלה כאמור לעיל.

משיכת הכספים יכולה להיות או כהכנסה חייבת במס וכך לשמר את הפטור ממס על הכספים למועד משיכת הקצבה, או למשוך אותם בפטור ממס עד סכום הפטור.

משרדנו עומד לשירותכם למתן הבהרות נוספות.

בברכה ובכבוד רב,
גדעון חקק-יועץ מס